

ТРЕТЯ СЕСІЯ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ СЬОМОГО СКЛИКАННЯ

Проект вноситься головою
Кіровоградської обласної державної
адміністрації

Р І Ш Е Н Н Я

від " ____ " _____ " 2016 року

№ _____

м. Кіровоград

Про затвердження
комплексної програми охорони
навколишнього природного
середовища в Кіровоградській
області на 2016-2020 роки

Відповідно до пункту 16 частини першої статті 43 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", статті 17 Закону України "Про місцеві державні адміністрації", статей 6, 19 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища", із урахування рішення обласної ради від 27 березня 2015 року № 716 "Про Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року" та від 29 вересня 2015 року № 787 "Про План заходів із реалізації Стратегії-2020" та з метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності з організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів

обласна рада ВИРІШИЛА:

1. Інформацію обласної державної адміністрації "Про стан виконання комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2013 - 2015 роки" взяти до відома.

2. Затвердити комплексну програму охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2016-2020 роки (далі – Програма) (додається)

3. Рекомендувати органам місцевого самоврядування та місцевим органам виконавчої влади:

1) забезпечити безумовне виконання вимог чинного законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення та охорони природних ресурсів, поліпшення екологічної ситуації на відповідних територіях;

2) розробити відповідні місцеві програми та заходи з їх реалізації;

3) забезпечити цільове та ефективне використання коштів місцевих фондів охорони навколишнього природного середовища.

4.Рекомендувати обласній державній адміністрації забезпечити координацію дій місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств та відомств України в області, підприємств, установ і організацій з виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою.

5. Контроль за виконанням даного рішення покласти на постійну комісію обласної ради з питань житлово – комунального господарства, будівництва та використання природних ресурсів.

Голова обласної ради

О. ЧОРНОІВАНЕНКО

ПАСПОРТ

Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2016-2020 роки

1.	Програма затверджена:	Рішенням Кіровоградської обласної ради
2.	Ініціатор розроблення програми	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації
3.	Дата, номер і назва розпорядження голови обласної державної адміністрації про розроблення програми	-
4.	Розробник програми	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації
5.	Співрозробники програми	-
6.	Відповідальний виконавець програми	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації
7.	Учасники програми	Структурні підрозділи облдержадміністрації, територіальні органи міністерств і відомств України в області, райдержадміністрації, міськвиконкоми
8.	Термін реалізації програми	2016-2020 роки
	Етапи виконання програми	Один етап
9.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні програми	Обласний бюджет, районні бюджети, бюджети місцевого самоврядування
10.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, у тому числі, тис. грн.:	555647,2
	кошти державного бюджету	169 102,1
	кошти обласного бюджету	2465,0
	кошти місцевих бюджетів (районні бюджети, бюджети місцевого самоврядування)	2655,0
	кошти не бюджетних джерел	381425,1
11.	Основні джерела фінансування програми	Державний бюджет, обласний бюджет, районні бюджети, бюджети місцевого самоврядування, власні кошти підприємств

Директор департаменту

О. КОВТУНОВ

ЗМІСТ

I. ВСТУП.....	1
II. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ.....	2
1. Атмосферне повітря.....	2
2. Водні ресурси.....	4
3. Поводження з промисловими та побутовими відходами.....	6
4. Природно-заповідні території та формування регіональної екологічної мережі.....	7
III. МЕТА ПРОГРАМИ	8
IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ.....	9
V. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ.....	10
1. Охорона атмосферного повітря.....	11
2. Охорона водних ресурсів.....	11
3. Провадження з промисловими та побутовими відходами.....	12
4. Заходи з розвитку заповідальної справи та формування регіональної екомережі.....	12
5. Моніторинг довкілля.....	13
6. Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення.....	14
VI. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ.....	14

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення Кіровоградської
обласної ради**

_____ 2016 року
№ _____

**Комплексна програма
охорони навколишнього природного середовища
в Кіровоградській області на 2016 – 2020 роки**

I. ВСТУП

Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" визначені основні пріоритети, завдання та цілі державної екологічної політики України.

На території Кіровоградської області реалізується політика, спрямована на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Постійний розвиток виробничої діяльності, створення нових об'єктів промислового виробництва є джерелами забруднення навколишнього середовища та формують додаткові ризики у сфері екології.

Посилена увага до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності є головними умовами стійкого економічного та соціального розвитку області.

Необхідність вирішення екологічних проблем регіону є підґрунтям для розроблення Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2016 – 2020 роки (далі – Програма).

Основна мета Програми – максимально забезпечити ефективне використання та активізацію природного фактора, сприяти формуванню оптимальних умов для здорового способу життя мешканців Кіровоградщини.

У Програмі враховано основні положення і завдання законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року", рішення обласної ради "Про Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року".

II. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Кіровоградщина має високий показник антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище. Забруднюються повітря, води і ґрунти, збіднюється ландшафтне і біотичне різноманіття, що негативно впливає на живі організми. Природокористування у багатьох аспектах є нераціональним та екологічно незбалансованим.

До переліку екологічно небезпечних об'єктів, розташованих в Кіровоградській області, які фактично справляють значний негативний вплив на довкілля, відносяться такі підприємства:

ДП "Східний гірничо – збагачувальний комбінат" – накопичено 42119 тис.т відходів у хвостосховищі в балці "Щербаківська", Петрівський район;

ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" - викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря складають 3370,407 т. на рік;

Кіровоградське ВКГ ОКВП "Дніпро-Кіровоград" – скид 12829 тис. куб.м стічних вод на рік.

1. Атмосферне повітря

У 2014 році у повітряний басейн області надійшло 64,0 тис. т забруднюючих речовин, тоді як у 2013 році 73,8 тис. т, у тому числі:

від стаціонарних джерел викидів підприємств та організацій викинуто 11,8 тис. т забруднюючих речовин, що на 3,9 тис. т (на 24,8 %) менше ніж у 2013 році;

від пересувних джерел забруднення в атмосферне повітря надійшло 52,2 тис. т, що на 5,9 тис. т, (на 10,2 %) менше ніж у 2013 році.

Крім того, протягом 2014 року від усіх видів автотранспорту в повітря викинуто 44,05 тис. т забруднюючих речовин, що на 5,05 тис. т (на 10,3 %) менше ніж у 2013 році.

Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин від автотранспорту 76,7 % становить оксид вуглецю (33,8 тис. т), неметанові леткі органічні сполуки – 11,1 % (4,9 тис. т), сполуки азоту – 9,7 % (4,3 тис. т) та інші речовини – 2,5 % (1,0 тис. т) Крім того, в атмосферне повітря надійшло 476,0 тис. т діоксиду вуглецю.

Від діяльності двигунів автотранспорту у розрахунку на 1 кв.км території області припадає 1,8 т забруднюючих речовин, на одну особу – 44,8 кг.

Відчутну шкоду повітряному басейну області завдають пересувні джерела викидів, а саме: експлуатація залізничного, авіаційного транспорту та виробничої техніки, використання автотранспорту суб'єктів господарської діяльності та автотранспорту індивідуальних власників.

Протягом 2014 року у повітряний басейн області від залізничного, авіаційного, річкового транспорту та виробничої техніки надійшло 8,2 тис. т забруднюючих речовин, що на 0,8 тис. т (на 8,8 %) менше ніж у 2013 році.

У розрахунку на 1 кв.км припало 332,4 кг викидів забруднюючих

речовин від залізничного, авіаційного, річкового транспорту та виробничої техніки проти 364,7 кг у 2013 р., на одну особу – 8,3 кг проти 9,0 кг. у 2013 році.

Найбільше викинуто в атмосферне повітря оксиду вуглецю (48,0 %) та діоксиду азоту (33,3 %). Крім того, в атмосферу надійшло 273,9 тис. т діоксиду вуглецю.

Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, складали 1,99 тис. т, або 3,1 % від загального обсягу по області. Крім того, в атмосферу надійшло 1,8 млн. т діоксиду вуглецю, який також має парникову дію.

Найбільший обсяг викидів забруднюючих речовин області надійшов в атмосферне повітря від підприємств Голованівського району (29,0 %), м. Кіровограда (20,6 %), Світловодського району (8,2 %), Олександрівського району (7,5 %), Новоукраїнського району (6,7 %).

Порівняно з 2013 роком збільшилися обсяги викидів забруднюючих речовин у Новомиргородському (на 402,7 %), Устинівському (на 204,8 %), Маловисківському (на 120 %), Долинському (на 34,5 %) та Новоукраїнському (на 31,8 %) районах.

Основними забруднювачами довкілля області є підприємства переробної промисловості (53 % загального обсягу забруднюючих речовин), та добувної промисловості (16,3 %), транспорту та зв'язку (17,7 %).

Найбільш значний вплив на формування екологічної ситуації області мають такі підприємства: ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат", ПрАТ "Креатив", газокompресорні станції "Олександрівська", "Кіровоградська" та "Задніпровська", ДК "Укртрансгаз", НАК "Нафтогаз України", ПАТ "Кіровоградолія", ПАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", які були основними забруднювачами повітря у 2014 році.

2. Водні ресурси

Кіровоградська область – одна із найменш забезпечених місцевими водними ресурсами областей України, їх запаси майже вдвічі менші ніж у середньому в Україні. Питне водопостачання області на 70 % забезпечується за рахунок поверхневих вод, які перекидаються із річки Дніпро водоводом "Дніпро-Кіровоград". Якість води річки Дніпро є вирішальним чинником санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Характерним негативним явищем для області є те, що водні ресурси розподілені нерівномірно. Найбільша кількість водних ресурсів зосереджена в річках Південний Буг та Дніпро у прикордонних районах області, де потреба у воді незначна, а віддаленість від промислових центрів області не дає змоги їх використовувати.

Місцеві водні ресурси середнього по водності року (P=50%) становлять 1,11 куб.км/рік. В маловодний рік (P=95%) вони зменшуються до 0,24 куб.км/рік.

Водозабезпеченість на 1 людину місцевим стоком в середній по водності

рік становить 1097 куб.м, в маловодний рік – 239 куб.м.

Сумарна водозабезпеченість на 1 жителя області значно більша у порівнянні з показниками в цілому по країні, що пояснюється транзитним стоком рік Дніпра та Південного Бугу, вода яких практично не використовується в народному господарстві області.

Річковий стік регулюється 85 водосховищами (Інгуло-Кам'янське не наповнене) загальним об'ємом 264,34 млн. куб.м, площею водного дзеркала 9,501 тис. га., із яких 3 знаходиться на балансі водогосподарських організацій, та 2761 ставком загальним об'ємом 205,05 тис. куб.м, площею водного дзеркала 16,220 тис. га.

Станом на 01 січня 2015 року 1 267 водойм перебувало в оренді, що становить 44 % від наявних.

Водні ресурси регіону не забезпечують в повному обсязі потреби населення та галузей економіки, так як водні ресурси по території області розподілені нерівномірно. Покриття дефіциту водних ресурсів здійснюється шляхом забору води з річки Дніпро та її подачею в маловодні регіони. Протягом 2014 року каналом “Дніпро – Інгулець” для промивки річки Інгулець було забрано 128,43 млн. куб.м води та водою ОКПВ “Дніпро-Кіровоград” для забезпечення питною водою жителів Кіровоградщини – 27,52 млн. куб.м.

За даними звітності 2-ТП (водгосп) водокористувачами області в 2014 році було забрано 253,5 млн. куб.м води, що на 20,1 млн. куб.м, або 8,6 % більше ніж у попередньому році. Із загального обсягу поверхневих водних джерел забрано – 235,3 млн. куб.м, в тому числі для перерозподілу стоку 142,2 млн. куб.м та із підземних – 18,3 млн. куб.м, з них 9,94 млн. куб.м – шахтно-кар'єрні води.

Фактичний скид стічних вод в поверхневі водні об'єкти склав 90,01 млн. куб.м, що на 13,85 млн. куб.м більше ніж у 2013 році, з них забруднених - 4,278 млн. куб.м, нормативно - чистих без очистки – 65,11 млн. куб.м, нормативно очищених – 20,62 млн. куб.м, що пройшли очистку на біологічних та механічних очисних спорудах.

Скидання вод недостатньо очищених та без очистки порівняно з 2013 роком складає 4,75 % від загального скиду зворотних вод.

У 2014 році на території Кіровоградської області не забезпечили нормативної очистки вод 17 підприємств, у 2013 році таких підприємств було 18.

В розрізі басейнів скид забруднених зворотних вод зменшився в басейні Південного Бугу з 3,974 млн.куб. м до 3,475 млн. куб.м, а в басейні Дніпра збільшився з 0,798 млн. куб.м до 0,803 млн. куб.м.

До забруднювачів, які протягом останніх років постійно здійснюють скид забруднених зворотних вод в басейні Південного Бугу відносяться підприємства: Інгульська шахта ДП “СхідГЗК”, КП “Енерговодоканал” смт Смолине, КП “Мала Виска Водоканал”, Новоукраїнське ЖКП, КП “Новомиргородські муніципальні інженерні мережі”, КП “Созонівський комунальник”, КП “Міськводоканал” м. Бобринець.

Забруднювачі в басейні Дніпра: Знам'янське ВКГ ОКВП “Дніпро-Кіровоград”, КП “Оберіг” смт Олександрівка, КП “Знам'янська обласна бальнеологічна лікарня”.

У поверхневі водні об'єкти за 2014 рік відведено 90,01 млн. куб.м зворотних вод, з них нормативно очищених на очисних спорудах - 20,62 млн. куб.м, у тому числі пройшли повну біологічну очистку - 15,41 млн. куб.м, фізико-хімічну - 2,976 млн.куб.м та механічну - 2,236 млн. куб.м.

Централізованими системами каналізації забезпечені 11 міст та 18 селищ міського типу, або 74,4 % від загальної кількості міст та селищ міського типу, та 6 сільських населених пунктів, або близько 1 %.

Протяжність каналізаційних мереж складає 1161,6 км., з яких знаходиться в аварійному стані – 244,5 км., або 21 % від загальної кількості. Фактично в області амортизовано близько 70 % технологічного та енергетичного обладнання об'єктів каналізаційного господарства, яке вимагає першочергової заміни.

Установлена пропускна потужність каналізаційних очисних споруд, які експлуатуються в області для очищення стічних вод, становить 131,3 тис. куб.м на добу, через які у 2014 році пропущено 19453,7 тис. куб.м стоків. Пропускна спроможність очисних споруд перевищує обсяг стоків, які надходять на очищення і використовуються у середньому по області на 40,6 % до встановленої потужності, що зумовлює непродуктивні витрати паливно-енергетичних ресурсів та збільшення собівартості послуг.

Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції. При цьому недостатня якість очищення стічних вод спостерігається майже на всіх каналізаційних очисних системах, не вирішується обробка осадів, що утворюються в процесі очищення стічних вод. Очисні споруди фізично зношені і потребують реконструкції та заміни.

3. Поводження з промисловими та побутовими відходами

Проблема накопичення твердих побутових відходів на території області вже протягом багатьох років є одним із найболючіших питань стану довкілля.

Головним управлінням статистики у Кіровоградській області здійснюється аналіз ситуації щодо поведження з відходами в області.

За даними обласного управління статистики протягом 2014 року в області утворилося 39,7 млн. т відходів, що на 2,1 % більше порівняно з 2013 роком, у т. ч. від економічної діяльності підприємства, установ та організацій – 39,6 млн. т (на 2,2 % більше) у домогосподарствах – 0,1 млн. т (на 24,7 % менше). Із загального обсягу утворених відходів 5,3 тис. т становили відходи I – III класів небезпеки, що на 33,5 % менше порівняно з 2013 р.

При цьому лівова частка утворених відходів 39,606 млн. т належить до IV класу небезпеки. Відходи I класу небезпеки склали 9,928 т, II класу –

295,773 т, III класу – 4985,750 т.

У загальній кількості відходів, що утворилися протягом 2014 року, найбільшу питому вагу складають відходи гірничої промисловості і розроблення кар'єрів при добуванні та збагаченні руд і мінеральної сировини (93,4 %) та відходи, що містять метали та їх сполуки (5,5 %).

Загальний обсяг утилізованих відходів в області становив 11,3 млн. т, що в 1,6 раза менше ніж у 2013 році. Частка утилізованих, оброблених (перероблених) відходів у загальному обсязі утворених склала 28,5 %.

Станом на 01 січня 2015 року у спеціально відведених місцях та на території підприємств області накопичено 318,7 млн. т відходів, у т.ч. I-III класів небезпеки – 17,8 тис.т.

Основна кількість накопичених відходів IV класу небезпеки приходить на хвости збагачення Східного гірничо-збагачувального комбінату, м. Жовті Води, що скидаються у хвостосховище в балці "Щербаківська" Петрівського району та відходи розроблення руди залізної Петрівського кар'єру ПАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", виробничо-технологічні відходи Інгульської шахти ДП "Схід ГЗК" та відходи виробництва графіту ПАТ "Заваллівський графітовий комбінат".

Найбільше небезпечних відходів I-IV класів небезпеки накопичилось на території підприємств Петрівського району – 302,531 млн. т (94,9 % від загального обсягу); Кіровоградського району – 7,9 млн. тонн (2,5 %); Гайворонського району – 4,3 млн. т (1,4 %), міста Кіровограда – 2,5 млн. т (0,8 %).

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

На підприємствах Кіровоградської області протягом 2014 року утворилось 5,291 тис. т відходів I-III класів небезпеки, що на 2,6 тис. т менше порівняно з 2013 роком та 39,6 млн. т відходів IV класу небезпеки, що на 700 тис. т більше в порівнянні з 2013 роком.

Внаслідок відсутності полігонів для видалення небезпечних відходів та фінансовими труднощами щодо передачі відходів, часто небезпечні відходи зберігають на території підприємств.

Звалища твердих побутових відходів, побудовані без комплексу заходів, що знижують їх негативний вплив на навколишнє середовище, є значними джерелами його забруднення. Відходи, розміщені там, зазнають складних фізико-хімічних і біохімічних змін під впливом атмосферних явищ, специфічних умов, що формуються в товщі відходів, а також в результаті взаємодії між собою. Це призводить до утворення різних сполук, зокрема токсичних, які, мігруючи в навколишнє середовище, негативно впливають на його компоненти.

Майже на усіх сміттєзвалищах області не проводиться розділення відходів, в результаті чого неможливо здійснити утилізацію близько 70 % скла, макулатури, жести та інших відходів. При цьому, частка вторинної

сировини в загальному споживанні ресурсів становить 13-14 %. Тверді побутові відходи потенційно містять у собі папір, текстиль, чорні та кольорові метали, скло, поліетилен та інші цінні компоненти, повернення у господарський оборот хоча б частини яких економічно та екологічно доцільно.

Протягом 2014 року в області утворилося 161,1 тис. т побутових та подібних відходів, або 0,4 % до загального обсягу утворених, що на 25,3 % менше ніж у 2013 році.

Значна частина твердих побутових відходів концентрується на стихійних сміттєзвалищах, які формуються, як правило, у приміській смузі, приватному житловому секторі, зонах відпочинку та в інших місцях.

4. Природно-заповідні території та формування регіональної екологічної мережі

Об'єкти природно-заповідного фонду по території області розподілені досить нерівномірно.

Найбільша кількість природно-заповідних територій розташована в Долинському (21 територія, показник заповідності - 14,25 % від загальної площі району), Онуфріївському (19 територій, показник заповідності - 0,75 % від загальної площі району), Новомиргородському (18 територій, показник заповідності - 2,02 % від загальної площі району) та Світловодському (10 територій, показник заповідності - 50 % від загальної площі району) районах.

Найменшу кількість об'єктів природно-заповідного фонду створено у Вільшанському (3 території із показником заповідності 0,16% від загальної площі району), Гайворонському (4 території із показником заповідності 0,74% від загальної площі району), Добровеличківському (5 територій із показником заповідності 0,15 % від загальної площі району) районах.

III. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є:

1) реалізація в області національної екологічної політики шляхом виконання завдань, визначених Стратегією розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року та відповідними заходами щодо її реалізації в частині охорони навколишнього природного середовища;

2) охорона та поліпшення стану довкілля в області шляхом виконання заходів із зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, зниження обсягів скидів забруднених стічних вод у природні водні об'єкти, зменшення негативного впливу промислових і побутових відходів на довкілля .

IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ

Реалізація передбачених Програмою природоохоронних заходів забезпечить:

1. Мобілізацію матеріальних та фінансових ресурсів, координацію заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та господарюючих суб'єктів, залучення громадськості до природоохоронних дій через екологічне інформування та освіту населення.

2. Перехід до системи інтегрованого збалансованого управління у сфері використання і відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки території.

3. Зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

4. Поліпшення якості поверхневих вод внаслідок будівництва нових та реконструкції (ремонту, модернізації) існуючих очисних споруд.

5. Зменшення кількості захоронення промислових і твердих побутових відходів внаслідок запровадження новітніх технологій, системи роздільного збору відходів, будівництва об'єктів поводження з відходами (заводів, установок, ліній з переробки та утилізації відходів), посилення контролю за експлуатацією полігонів твердих побутових відходів.

6. Зниження інтенсивності ерозійних процесів, підвищення родючості ґрунтів.

7. Захист територій від затоплення і підтоплення.

8. Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, розширення мережі природно-заповідного фонду і формування регіональної екомережі.

9. Створення ефективної системи екологічної освіти та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

10. Удосконалення системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Основні показники продукту, ефективності та якості Програми наведені у **додатку 1**.

Витрати на проведення природоохоронних заходів, передбачених Програмою на період 2016 – 2020 роки, передбачається фінансувати за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, зокрема фондів охорони навколишнього природного середовища, власних коштів підприємств та установ, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством, згідно з заходами, що викладені у розділі VII.

Фінансування природоохоронних заходів і об'єктів за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 12 червня 2006 року № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2015 року за № 994/27439.

Фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування і фінансування природоохоронних заходів та об'єктів з обласного фонду охорони

навколишнього природного середовища, затвердженого розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 04 вересня 2013 року № 419-р (із змінами), зареєстрованим в Головному управлінні юстиції Кіровоградської області 09 вересня 2013 року за № 7/1629.

Загальний обсяг витрат на реалізацію заходів Програми наведений у додатку 2.

Механізм реалізації Програми передбачає:

- 1) ефективного використання наявних природних ресурсів;
- 2) проведення постійної роботи щодо їх збереження (захисту від негативного впливу факторів антропогенного навантаження) та відтворення;
- 3) розробку та реалізацію заходів, спрямованих на постійне поліпшення якості навколишнього природного середовища в області.

Програма є короткостроковою, її виконання передбачене протягом 2016 – 2020 років. Поділ на етапи не передбачено.

V. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

До основних напрямів Програми належить:

- 1) зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище;
- 2) безпечне поводження з відходами;
- 3) збереження біотичного і ландшафтного різноманіття;
- 4) формування безпечних умов для життя і здоров'я населення;
- 5) удосконалення державної системи моніторингу довкілля;
- 6) створення системи екологічної освіти та інформування населення про стан навколишнього природного середовища.

Серед найважливіших екологічних завдань, виконання яких є необхідним для Кіровоградської області, необхідно відзначити такі:

- 1) утилізація накопичених на території області відходів та зменшення їх несприятливого впливу на стан довкілля;
- 2) зниження рівня забруднення повітря (насамперед у містах обласного значення) внаслідок викидів відпрацьованих газів від автотранспорту;
- 3) зниження рівня техногенного навантаження на навколишнє природне середовище шляхом налагодження дієвої системи збору, сортування, утилізації та захоронення твердих побутових відходів;
- 4) поліпшення технічного стану каналізаційних очисних споруд у містах та селищах області;
- 5) підвищення показників заповідності території області, винесення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду у натуру (на місцевість).

1. Охорона атмосферного повітря

Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно впровадження нових прогресивних технологій виробництва, планування заходів щодо

зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу, переведення котелень на більш екологічно чисте паливо - природний газ.

Зменшення викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення повинно вирішуватись за рахунок:

- 1) впровадження екологічно безпечних технологій;
- 2) підвищення ефективності роботи установок очистки газу;
- 3) заміни морально та фізично застарілого обладнання;
- 4) проведення інвентаризації джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря на промислових підприємствах та взяття на державний облік об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і стан атмосферного повітря; викидів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу;
- 5) розвитку виробничих технологій, які б забезпечували мінімальні викиди;
- 6) підвищення ефективності діючого пило-, газоочисного обладнання;
- 7) удосконалення існуючої системи спостережень за станом атмосферного повітря в області;
- 8) поліпшення контролю за якістю атмосферного повітря і повітряного середовища в житлових та громадських приміщеннях. Проведення ревізії вентиляційних систем дитячих та навчальних закладів, лікувальних та житлових приміщень;
- 9) виконання робіт з доведення кратності вентиляції приміщень до санітарних норм;
- 10) вдосконалення економічних методів управління якістю повітря;
- 11) розвитку системи оповіщення і реагування на забруднення атмосфери в результаті промислових аварій, стихійних лих або знищення природних ресурсів.

Заходи щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у розрізі суб'єктів господарювання Кіровоградської області, наведені у **розділі VII Програми**.

2. Охорона водних ресурсів

Метою Програми у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів є збереження та відновлення природного стану водних ресурсів.

До пріоритетних заходів відносяться: першочергові інженерні заходи з ліквідації наслідків підтоплення території нижньої частини м. Світловодськ; укріплення узбережжя Кременчуцького водосховища; заходи з підтримання санітарного стану річок; реконструкція каналізаційних очисних споруд; реконструкція системи водовідведення сирого осаду та надлишково активного мулу; регулювання та розчищення русел річок Інгулець та Сугоклея; встановлення меж прибережних смуг та створення водоохоронних зон.

Перелік заходів з охорони водних ресурсів Кіровоградської області на період 2016 – 2020 років наведений у **розділі VII Програми**.

3. Провадження з промисловими та побутовими відходами

Повністю вирішити дане питання у короткостроковій перспективі досить складно, адже впровадження сучасних ліній сортування сміття, побудова новітніх полігонів потребує значних фінансових витрат, тоді як ресурси станом на цей час обмежені як у держави, так і у місцевих територіальних громад.

Згідно з інвентаризацією об'єктів та спеціально відведених місць видалення відходів на території області знаходяться 413 сміттєзвалищ, в наявності 308 рішень про відведення земельних ділянок, 21 проект відводу, 12 державних актів на право постійного користування земельною ділянкою, 96 дозволів на розміщення відходів та погоджених лімітів на розміщення та утворення відходів.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з твердими побутовими відходами як в Україні в цілому, так і в Кіровоградській області зокрема, є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості “кінцевих” відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються як вторинні ресурси.

Необхідно створити умови, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення побутових відходів та обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

Заходи у сфері поводження з відходами на період 2016 – 2020 роки у розрізі суб'єктів господарювання Кіровоградської області наведено у **розділі VII Програми**.

4. Заходи з розвитку заповідної справи та формування регіональної екомережі

Заходи у сфері розвитку заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі на період 2016 – 2020 років наведено у **розділі VII Програми**. Виконання зазначених заходів передбачає: розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду області; проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів; розчищення прибережної зони, реконструкція дамби, кріплення мокрого укосу дамби із застосуванням габіонів та протиерозійних геоматів, гнучке кріплення правого берега ставка парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"; здійснення заходів щодо збереження та відтворення природних екологічних систем, пов'язаних з діяльністю парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"; проведення наукових досліджень з метою внесення змін до "Переліку видів судинних рослин і тварин, які підлягають особливій охороні на території області"; наукові дослідження з виявлення та обґрунтування доцільності заповідання цінних природоохоронних територій.

5. Моніторинг довкілля

Система моніторингу довкілля Кіровоградської області (далі – обласна система моніторингу) – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науковообґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання екологічної безпеки. Обласна система моніторингу є складовою частиною державної системи моніторингу, яка, у свою чергу, є складовою частиною національної інформаційної інфраструктури, сумісної з аналогічними системами інших країн.

Обласна система моніторингу довкілля – це відкрита інформаційна система, пріоритетами функціонування якої є захист життєво важливих інтересів населення області; збереження природних екосистем; відведення кризових змін екологічного стану довкілля і запобігання надзвичайним екологічним ситуаціями.

Положення про систему моніторингу довкілля Кіровоградської області затверджене розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 21 січня 2014 року № 11-р .

Функціонування обласної системи моніторингу довкілля дозволяє:

- 1) оперативно контролювати стан параметрів довкілля, виявляти причини підвищення рівня забруднення та його вплив на стан здоров'я населення;
- 2) зменшити витрати на усі технологічні процеси з обробки даних про стан навколишнього природного середовища за рахунок комплексної інтерпретації екоданих і адресного розподілу результатів обробки усім зацікавленим організаціям;
- 3) підвищити надійність і мінімізацію втрат інформації за рахунок автоматизації та застосування математичних засобів обробки інформації;
- 4) запобігти можливим соціально-економічним збиткам довкіллю за рахунок оперативного виявлення перевищення санітарно-гігієнічних та екологічних норм і прогнозування можливості виникнення небезпечних випадків забруднення природного комплексу, попереджати їх шляхом видачі відповідної інформації споживачам для прийняття попереджувальних організаційно-технічних заходів.

Заходи щодо вдосконалення обласної системи моніторингу довкілля наведені у **розділі VII Програми**.

6. Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення

Основною метою екологічної освіти є формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як до унікальної цінності.

Серед заходів з екологічної освіти передбачено: проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів, інших заходів щодо пропаганди охорони довкілля, видання поліграфічної продукції

з екологічної тематики

З метою посилення просвітницької діяльності на виконання Указу Президента України "Про День довкілля" планується проведення заходів у рамках відзначення Всеукраїнського Дня довкілля.

Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення наведені у **розділі VII Програми**.

VI. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

1. Організацію та виконання Програми, а також контроль за її виконанням забезпечує обласна державна адміністрація через департамент екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації.

На виконання поставлених завдань департамент екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації здійснює таку роботу:

1) щороку надає департаменту економічного розвитку і торгівлі та департаменту фінансів обласної державної адміністрації пропозиції щодо фінансування природоохоронних заходів, передбачених Програмою, для врахування їх у проектах програми економічного і соціального розвитку області та під час формування проекту обласного бюджету на наступний рік;

2) проводить відбір природоохоронних заходів та забезпечує подання в установленому порядку необхідних документів для їх фінансування з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища та інших джерел;

3) координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств і відомств України в області, підприємств, установ та організацій в забезпеченні виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою;

4) щороку узагальнює інформацію від відповідальних за реалізацію природоохоронних заходів і не пізніше 25 січня наступного за звітним роком інформує обласну державну адміністрацію і постійну комісію обласної ради з питань житлово-комунального господарства, будівництва та використання природних ресурсів.

2. Структурні підрозділи обласної державної адміністрації, територіальні органи міністерств і відомств України в області, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, які визначені відповідальними за реалізацію природоохоронних заходів, передбачених Програмою, інформують департамент екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної державної адміністрації про стан реалізації заходів Програми щороку до 15 липня та 15 грудня, починаючи з 2016 року.

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Рішення Кіровоградської
обласної ради**

_____ 2016 року
№ _____

**Комплексна програма
охорони навколишнього природного середовища
в Кіровоградській області на 2016 – 2020 роки**

I. ВСТУП

Законом України "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року" визначені основні пріоритети, завдання та цілі державної екологічної політики України.

На території Кіровоградської області реалізується політика, спрямована на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Постійний розвиток виробничої діяльності, створення нових об'єктів промислового виробництва є джерелами забруднення навколишнього середовища та формують додаткові ризики у сфері екології.

Посилена увага до охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності є головними умовами стійкого економічного та соціального розвитку області.

Необхідність вирішення екологічних проблем регіону є підґрунтям для розроблення Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2016 – 2020 роки (далі – Програма).

Основна мета Програми – максимально забезпечити ефективне використання та активізацію природного фактора, сприяти формуванню оптимальних умов для здорового способу життя мешканців Кіровоградщини.

У Програмі враховано основні положення і завдання законів України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року", рішення обласної ради "Про Стратегію розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року".

II. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Кіровоградщина має високий показник антропогенних навантажень на навколишнє природне середовище. Забруднюються повітря, води і ґрунти, збіднюється ландшафтне і біотичне різноманіття, що негативно впливає на живі організми. Природокористування у багатьох аспектах є нераціональним та екологічно незбалансованим.

До переліку екологічно небезпечних об'єктів, розташованих в Кіровоградській області, які фактично справляють значний негативний вплив на довкілля, відносяться такі підприємства:

ДП "Східний гірничо – збагачувальний комбінат" – накопичено 42119 тис.т відходів у хвостосховищі в балці “Щербаківська”, Петрівський район;

ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" - викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря складають 3370,407 т. на рік;

Кіровоградське ВКГ ОКВП "Дніпро-Кіровоград" – скид 12829 тис. куб.м стічних вод на рік.

1. Атмосферне повітря

У 2014 році у повітряний басейн області надійшло 64,0 тис. т забруднюючих речовин, тоді як у 2013 році 73,8 тис. т, у тому числі:

від стаціонарних джерел викидів підприємств та організацій викинуто 11,8 тис. т забруднюючих речовин, що на 3,9 тис. т (на 24,8 %) менше ніж у 2013 році;

від пересувних джерел забруднення в атмосферне повітря надійшло 52,2 тис. т, що на 5,9 тис. т, (на 10,2 %) менше ніж у 2013 році.

Крім того, протягом 2014 року від усіх видів автотранспорту в повітря викинуто 44,05 тис. т забруднюючих речовин, що на 5,05 тис. т (на 10,3 %) менше ніж у 2013 році.

Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин від автотранспорту 76,7 % становить оксид вуглецю (33,8 тис. т), неметанові леткі органічні сполуки – 11,1 % (4,9 тис. т), сполуки азоту – 9,7 % (4,3 тис. т) та інші речовини – 2,5 % (1,0 тис. т) Крім того, в атмосферне повітря надійшло 476,0 тис. т діоксиду вуглецю.

Від діяльності двигунів автотранспорту у розрахунку на 1 кв.км території області припадає 1,8 т забруднюючих речовин, на одну особу – 44,8 кг.

Відчутну шкоду повітряному басейну області завдають пересувні джерела викидів, а саме: експлуатація залізничного, авіаційного транспорту та виробничої техніки, використання автотранспорту суб'єктів господарської діяльності та автотранспорту індивідуальних власників.

Протягом 2014 року у повітряний басейн області від залізничного, авіаційного, річкового транспорту та виробничої техніки надійшло 8,2 тис. т забруднюючих речовин, що на 0,8 тис. т (на 8,8 %) менше ніж у 2013 році.

У розрахунку на 1 кв.км припало 332,4 кг викидів забруднюючих

речовин від залізничного, авіаційного, річкового транспорту та виробничої техніки проти 364,7 кг у 2013 р., на одну особу – 8,3 кг проти 9,0 кг. у 2013 році.

Найбільше викинуто в атмосферне повітря оксиду вуглецю (48,0 %) та діоксиду азоту (33,3 %). Крім того, в атмосферу надійшло 273,9 тис. т діоксиду вуглецю.

Із загального обсягу викидів забруднюючих речовин викиди метану та оксиду азоту, які належать до парникових газів, складали 1,99 тис. т, або 3,1 % від загального обсягу по області. Крім того, в атмосферу надійшло 1,8 млн. т діоксиду вуглецю, який також має парникову дію.

Найбільший обсяг викидів забруднюючих речовин області надійшов в атмосферне повітря від підприємств Голованівського району (29,0 %), м. Кіровограда (20,6 %), Світловодського району (8,2 %), Олександрівського району (7,5 %), Новоукраїнського району (6,7 %).

Порівняно з 2013 роком збільшилися обсяги викидів забруднюючих речовин у Новомиргородському (на 402,7 %), Устинівському (на 204,8 %), Маловисківському (на 120 %), Долинському (на 34,5 %) та Новоукраїнському (на 31,8 %) районах.

Основними забруднювачами довкілля області є підприємства переробної промисловості (53 % загального обсягу забруднюючих речовин), та добувної промисловості (16,3 %), транспорту та зв'язку (17,7 %).

Найбільш значний вплив на формування екологічної ситуації області мають такі підприємства: ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат", ПрАТ "Креатив", газокompресорні станції "Олександрівська", "Кіровоградська" та "Задніпровська", ДК "Укртрансгаз", НАК "Нафтогаз України", ПАТ "Кіровоградолія", ПАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", які були основними забруднювачами повітря у 2014 році.

2. Водні ресурси

Кіровоградська область – одна із найменш забезпечених місцевими водними ресурсами областей України, їх запаси майже вдвічі менші ніж у середньому в Україні. Питне водопостачання області на 70 % забезпечується за рахунок поверхневих вод, які перекидаються із річки Дніпро водоводом "Дніпро-Кіровоград". Якість води річки Дніпро є вирішальним чинником санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Характерним негативним явищем для області є те, що водні ресурси розподілені нерівномірно. Найбільша кількість водних ресурсів зосереджена в річках Південний Буг та Дніпро у прикордонних районах області, де потреба у воді незначна, а віддаленість від промислових центрів області не дає змоги їх використовувати.

Місцеві водні ресурси середнього по водності року (P=50%) становлять 1,11 куб.км/рік. В маловодний рік (P=95%) вони зменшуються до 0,24 куб.км/рік.

Водозабезпеченість на 1 людину місцевим стоком в середній по водності

рік становить 1097 куб.м, в маловодний рік – 239 куб.м.

Сумарна водозабезпеченість на 1 жителя області значно більша у порівнянні з показниками в цілому по країні, що пояснюється транзитним стоком рік Дніпра та Південного Бугу, вода яких практично не використовується в народному господарстві області.

Річковий стік регулюється 85 водосховищами (Інгуло-Кам'янське не наповнене) загальним об'ємом 264,34 млн. куб.м, площею водного дзеркала 9,501 тис. га., із яких 3 знаходиться на балансі водогосподарських організацій, та 2761 ставком загальним об'ємом 205,05 тис. куб.м, площею водного дзеркала 16,220 тис. га.

Станом на 01 січня 2015 року 1 267 водойм перебувало в оренді, що становить 44 % від наявних.

Водні ресурси регіону не забезпечують в повному обсязі потреби населення та галузей економіки, так як водні ресурси по території області розподілені нерівномірно. Покриття дефіциту водних ресурсів здійснюється шляхом забору води з річки Дніпро та її подачею в маловодні регіони. Протягом 2014 року каналом “Дніпро – Інгулець” для промивки річки Інгулець було забрано 128,43 млн. куб.м води та водогоном ОКПВ “Дніпро-Кіровоград” для забезпечення питною водою жителів Кіровоградщини – 27,52 млн. куб.м.

За даними звітності 2-ТП (водгосп) водокористувачами області в 2014 році було забрано 253,5 млн. куб.м води, що на 20,1 млн. куб.м, або 8,6 % більше ніж у попередньому році. Із загального обсягу поверхневих водних джерел забрано – 235,3 млн. куб.м, в тому числі для перерозподілу стоку 142,2 млн. куб.м та із підземних – 18,3 млн. куб.м, з них 9,94 млн. куб.м – шахтно-кар'єрні води.

Фактичний скид стічних вод в поверхневі водні об'єкти склав 90,01 млн. куб.м, що на 13,85 млн. куб.м більше ніж у 2013 році, з них забруднених - 4,278 млн. куб.м, нормативно - чистих без очистки – 65,11 млн. куб.м, нормативно очищених – 20,62 млн. куб.м, що пройшли очистку на біологічних та механічних очисних спорудах.

Скидання вод недостатньо очищених та без очистки порівняно з 2013 роком складає 4,75 % від загального скиду зворотних вод.

У 2014 році на території Кіровоградської області не забезпечили нормативної очистки вод 17 підприємств, у 2013 році таких підприємств було 18.

В розрізі басейнів скид забруднених зворотних вод зменшився в басейні Південного Бугу з 3,974 млн.куб. м до 3,475 млн. куб.м, а в басейні Дніпра збільшився з 0,798 млн. куб.м до 0,803 млн. куб.м.

До забруднювачів, які протягом останніх років постійно здійснюють скид забруднених зворотних вод в басейні Південного Бугу відносяться підприємства: Інгульська шахта ДП “СхідГЗК”, КП “Енерговодоканал” смт Смолине, КП “Мала Виска Водоканал”, Новоукраїнське ЖКП, КП “Новомиргородські муніципальні інженерні мережі”, КП “Созонівський комунальник”, КП “Міськводоканал” м. Бобринець.

Забруднювачі в басейні Дніпра: Знам'янське ВКГ ОКВП “Дніпро-Кіровоград”, КП “Оберіг” смт Олександрівка, КП “Знам'янська обласна бальнеологічна лікарня”.

У поверхневі водні об'єкти за 2014 рік відведено 90,01 млн. куб.м зворотних вод, з них нормативно очищених на очисних спорудах - 20,62 млн. куб.м, у тому числі пройшли повну біологічну очистку - 15,41 млн. куб.м, фізико-хімічну - 2,976 млн.куб.м та механічну - 2,236 млн. куб.м.

Централізованими системами каналізації забезпечені 11 міст та 18 селищ міського типу, або 74,4 % від загальної кількості міст та селищ міського типу, та 6 сільських населених пунктів, або близько 1 %.

Протяжність каналізаційних мереж складає 1161,6 км., з яких знаходиться в аварійному стані – 244,5 км., або 21 % від загальної кількості. Фактично в області амортизовано близько 70 % технологічного та енергетичного обладнання об'єктів каналізаційного господарства, яке вимагає першочергової заміни.

Установлена пропускна потужність каналізаційних очисних споруд, які експлуатуються в області для очищення стічних вод, становить 131,3 тис. куб.м на добу, через які у 2014 році пропущено 19453,7 тис. куб.м стоків. Пропускна спроможність очисних споруд перевищує обсяг стоків, які надходять на очищення і використовуються у середньому по області на 40,6 % до встановленої потужності, що зумовлює непродуктивні витрати паливно-енергетичних ресурсів та збільшення собівартості послуг.

Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції. При цьому недостатня якість очищення стічних вод спостерігається майже на всіх каналізаційних очисних системах, не вирішується обробка осадів, що утворюються в процесі очищення стічних вод. Очисні споруди фізично зношені і потребують реконструкції та заміни.

3. Поводження з промисловими та побутовими відходами

Проблема накопичення твердих побутових відходів на території області вже протягом багатьох років є одним із найболючіших питань стану довкілля.

Головним управлінням статистики у Кіровоградській області здійснюється аналіз ситуації щодо поводження з відходами в області.

За даними обласного управління статистики протягом 2014 року в області утворилося 39,7 млн. т відходів, що на 2,1 % більше порівняно з 2013 роком, у т. ч. від економічної діяльності підприємства, установ та організацій – 39,6 млн. т (на 2,2 % більше) у домогосподарствах – 0,1 млн. т (на 24,7 % менше). Із загального обсягу утворених відходів 5,3 тис. т становили відходи I – III класів небезпеки, що на 33,5 % менше порівняно з 2013 р.

При цьому лівова частка утворених відходів 39,606 млн. т належить до IV класу небезпеки. Відходи I класу небезпеки склали 9,928 т, II класу –

295,773 т, III класу – 4985,750 т.

У загальній кількості відходів, що утворилися протягом 2014 року, найбільшу питому вагу складають відходи гірничої промисловості і розроблення кар'єрів при добуванні та збагаченні руд і мінеральної сировини (93,4 %) та відходи, що містять метали та їх сполуки (5,5 %).

Загальний обсяг утилізованих відходів в області становив 11,3 млн. т, що в 1,6 раза менше ніж у 2013 році. Частка утилізованих, оброблених (перероблених) відходів у загальному обсязі утворених склала 28,5 %.

Станом на 01 січня 2015 року у спеціально відведених місцях та на території підприємств області накопичено 318,7 млн. т відходів, у т.ч. I-III класів небезпеки – 17,8 тис.т.

Основна кількість накопичених відходів IV класу небезпеки приходить на хвости збагачення Східного гірничо-збагачувального комбінату, м. Жовті Води, що скидаються у хвостосховище в балці "Щербаківська" Петрівського району та відходи розроблення руди залізної Петрівського кар'єру ПАТ "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", виробничо-технологічні відходи Інгульської шахти ДП "Схід ГЗК" та відходи виробництва графіту ПАТ "Заваллівський графітовий комбінат".

Найбільше небезпечних відходів I-IV класів небезпеки накопичилось на території підприємств Петрівського району – 302,531 млн. т (94,9 % від загального обсягу); Кіровоградського району – 7,9 млн. тонн (2,5 %); Гайворонського району – 4,3 млн. т (1,4 %), міста Кіровограда – 2,5 млн. т (0,8 %).

Відсутність ефективної системи поводження з відходами на рівні регіону зумовлює накопичення їх значної кількості у місцях видалення, що призводить до антропогенного навантаження на довкілля, забруднення його основних компонентів: землі, водних ресурсів та атмосферного повітря, погіршення умов проживання населення області.

На підприємствах Кіровоградської області протягом 2014 року утворилось 5,291 тис. т відходів I-III класів небезпеки, що на 2,6 тис. т менше порівняно з 2013 роком та 39,6 млн. т відходів IV класу небезпеки, що на 700 тис. т більше в порівнянні з 2013 роком.

Внаслідок відсутності полігонів для видалення небезпечних відходів та фінансовими труднощами щодо передачі відходів, часто небезпечні відходи зберігають на території підприємств.

Звалища твердих побутових відходів, побудовані без комплексу заходів, що знижують їх негативний вплив на навколишнє середовище, є значними джерелами його забруднення. Відходи, розміщені там, зазнають складних фізико-хімічних і біохімічних змін під впливом атмосферних явищ, специфічних умов, що формуються в товщі відходів, а також в результаті взаємодії між собою. Це призводить до утворення різних сполук, зокрема токсичних, які, мігруючи в навколишнє середовище, негативно впливають на його компоненти.

Майже на усіх сміттєзвалищах області не проводиться розділення відходів, в результаті чого неможливо здійснити утилізацію близько 70 % скла, макулатури, жести та інших відходів. При цьому, частка вторинної

сировини в загальному споживанні ресурсів становить 13-14 %. Тверді побутові відходи потенційно містять у собі папір, текстиль, чорні та кольорові метали, скло, поліетилен та інші цінні компоненти, повернення у господарський оборот хоча б частини яких економічно та екологічно доцільно.

Протягом 2014 року в області утворилося 161,1 тис. т побутових та подібних відходів, або 0,4 % до загального обсягу утворених, що на 25,3 % менше ніж у 2013 році.

Значна частина твердих побутових відходів концентрується на стихійних сміттєзвалищах, які формуються, як правило, у приміській смузі, приватному житловому секторі, зонах відпочинку та в інших місцях.

4. Природно-заповідні території та формування регіональної екологічної мережі

Об'єкти природно-заповідного фонду по території області розподілені досить нерівномірно.

Найбільша кількість природно-заповідних територій розташована в Долинському (21 територія, показник заповідності - 14,25 % від загальної площі району), Онуфріївському (19 територій, показник заповідності - 0,75 % від загальної площі району), Новомиргородському (18 територій, показник заповідності - 2,02 % від загальної площі району) та Світловодському (10 територій, показник заповідності - 50 % від загальної площі району) районах.

Найменшу кількість об'єктів природно-заповідного фонду створено у Вільшанському (3 території із показником заповідності 0,16% від загальної площі району), Гайворонському (4 території із показником заповідності 0,74% від загальної площі району), Добровеличківському (5 територій із показником заповідності 0,15 % від загальної площі району) районах.

III. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є:

1) реалізація в області національної екологічної політики шляхом виконання завдань, визначених Стратегією розвитку Кіровоградської області на період до 2020 року та відповідними заходами щодо її реалізації в частині охорони навколишнього природного середовища;

2) охорона та поліпшення стану довкілля в області шляхом виконання заходів із зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, зниження обсягів скидів забруднених стічних вод у природні водні об'єкти, зменшення негативного впливу промислових і побутових відходів на довкілля .

IV. ОБҐРУНТУВАННЯ ШЛЯХІВ І ЗАСОБІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ, ОБСЯГІВ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ

Реалізація передбачених Програмою природоохоронних заходів забезпечить:

1. Мобілізацію матеріальних та фінансових ресурсів, координацію заходів місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та господарюючих суб'єктів, залучення громадськості до природоохоронних дій через екологічне інформування та освіту населення.

2. Перехід до системи інтегрованого збалансованого управління у сфері використання і відтворення природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки території.

3. Зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря.

4. Поліпшення якості поверхневих вод внаслідок будівництва нових та реконструкції (ремонту, модернізації) існуючих очисних споруд.

5. Зменшення кількості захоронення промислових і твердих побутових відходів внаслідок запровадження новітніх технологій, системи роздільного збору відходів, будівництва об'єктів поводження з відходами (заводів, установок, ліній з переробки та утилізації відходів), посилення контролю за експлуатацією полігонів твердих побутових відходів.

6. Зниження інтенсивності ерозійних процесів, підвищення родючості ґрунтів.

7. Захист територій від затоплення і підтоплення.

8. Припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття, розширення мережі природно-заповідного фонду і формування регіональної екомережі.

9. Створення ефективної системи екологічної освіти та інформування населення з питань охорони навколишнього природного середовища.

10. Удосконалення системи моніторингу навколишнього природного середовища.

Основні показники продукту, ефективності та якості Програми наведені у **додатку 1**.

Витрати на проведення природоохоронних заходів, передбачених Програмою на період 2016 – 2020 роки, передбачається фінансувати за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, зокрема фондів охорони навколишнього природного середовища, власних коштів підприємств та установ, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством, згідно з заходами, що викладені у розділі VII.

Фінансування природоохоронних заходів і об'єктів за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування та фінансування природоохоронних заходів, затвердженого наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 12 червня 2006 року № 194, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2015 року за № 994/27439.

Фінансування з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Порядку планування і фінансування природоохоронних заходів та об'єктів з обласного фонду охорони

навколишнього природного середовища, затвердженого розпорядженням голови Кіровоградської обласної державної адміністрації від 04 вересня 2013 року № 419-р (із змінами), зареєстрованим в Головному управлінні юстиції Кіровоградської області 09 вересня 2013 року за № 7/1629.

Загальний обсяг витрат на реалізацію заходів Програми наведений у додатку 2.

Механізм реалізації Програми передбачає:

- 1) ефективного використання наявних природних ресурсів;
- 2) проведення постійної роботи щодо їх збереження (захисту від негативного впливу факторів антропогенного навантаження) та відтворення;
- 3) розробку та реалізацію заходів, спрямованих на постійне поліпшення якості навколишнього природного середовища в області.

Програма є короткостроковою, її виконання передбачене протягом 2016 – 2020 років. Поділ на етапи не передбачено.

V. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ І ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІ ПОКАЗНИКИ

До основних напрямів Програми належить:

- 1) зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище;
- 2) безпечне поводження з відходами;
- 3) збереження біотичного і ландшафтного різноманіття;
- 4) формування безпечних умов для життя і здоров'я населення;
- 5) удосконалення державної системи моніторингу довкілля;
- 6) створення системи екологічної освіти та інформування населення про стан навколишнього природного середовища.

Серед найважливіших екологічних завдань, виконання яких є необхідним для Кіровоградської області, необхідно відзначити такі:

- 1) утилізація накопичених на території області відходів та зменшення їх несприятливого впливу на стан довкілля;
- 2) зниження рівня забруднення повітря (насамперед у містах обласного значення) внаслідок викидів відпрацьованих газів від автотранспорту;
- 3) зниження рівня техногенного навантаження на навколишнє природне середовище шляхом налагодження дієвої системи збору, сортування, утилізації та захоронення твердих побутових відходів;
- 4) поліпшення технічного стану каналізаційних очисних споруд у містах та селищах області;
- 5) підвищення показників заповіданості території області, винесення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду у натуру (на місцевість).

1. Охорона атмосферного повітря

Для оптимізації стану атмосферного повітря необхідно впровадження нових прогресивних технологій виробництва, планування заходів щодо

зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферу, переведення котелень на більш екологічно чисте паливо - природний газ.

Зменшення викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення повинно вирішуватись за рахунок:

- 1) впровадження екологічно безпечних технологій;
- 2) підвищення ефективності роботи установок очистки газу;
- 3) заміни морально та фізично застарілого обладнання;
- 4) проведення інвентаризації джерел викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря на промислових підприємствах та взяття на державний облік об'єктів, які справляють або можуть справити шкідливий вплив на здоров'я людей і стан атмосферного повітря; викидів та обсягів забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферу;
- 5) розвитку виробничих технологій, які б забезпечували мінімальні викиди;
- 6) підвищення ефективності діючого пило-, газоочисного обладнання;
- 7) удосконалення існуючої системи спостережень за станом атмосферного повітря в області;
- 8) поліпшення контролю за якістю атмосферного повітря і повітряного середовища в житлових та громадських приміщеннях. Проведення ревізії вентиляційних систем дитячих та навчальних закладів, лікувальних та житлових приміщень;
- 9) виконання робіт з доведення кратності вентиляції приміщень до санітарних норм;
- 10) вдосконалення економічних методів управління якістю повітря;
- 11) розвитку системи оповіщення і реагування на забруднення атмосфери в результаті промислових аварій, стихійних лих або знищення природних ресурсів.

Заходи щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у розрізі суб'єктів господарювання Кіровоградської області, наведені у **розділі VII Програми**.

2. Охорона водних ресурсів

Метою Програми у сфері охорони та раціонального використання водних ресурсів є збереження та відновлення природного стану водних ресурсів.

До пріоритетних заходів відносяться: першочергові інженерні заходи з ліквідації наслідків підтоплення території нижньої частини м. Світловодськ; укріплення узбережжя Кременчуцького водосховища; заходи з підтримання санітарного стану річок; реконструкція каналізаційних очисних споруд; реконструкція системи водовідведення сирого осаду та надлишково активного мулу; регулювання та розчищення русел річок Інгулець та Сугоклея; встановлення меж прибережних смуг та створення водоохоронних зон.

Перелік заходів з охорони водних ресурсів Кіровоградської області на період 2016 – 2020 років наведений у **розділі VII Програми**.

3. Провадження з промисловими та побутовими відходами

Повністю вирішити дане питання у короткостроковій перспективі досить складно, адже впровадження сучасних ліній сортування сміття, побудова новітніх полігонів потребує значних фінансових витрат, тоді як ресурси станом на цей час обмежені як у держави, так і у місцевих територіальних громад.

Згідно з інвентаризацією об'єктів та спеціально відведених місць видалення відходів на території області знаходяться 413 сміттєзвалищ, в наявності 308 рішень про відведення земельних ділянок, 21 проект відводу, 12 державних актів на право постійного користування земельною ділянкою, 96 дозволів на розміщення відходів та погоджених лімітів на розміщення та утворення відходів.

Головною причиною незадовільного стану у сфері поводження з твердими побутовими відходами як в Україні в цілому, так і в Кіровоградській області зокрема, є відсутність цілісної системи вирішення проблеми, де головним критерієм успішності було б постійне зменшення кількості “кінцевих” відходів, тобто тих, що розміщуються на звалищах і не використовуються як вторинні ресурси.

Необхідно створити умови, що сприятимуть забезпеченню повного збирання, перевезення, утилізації, знешкодження та захоронення побутових відходів та обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище і здоров'я людини.

Заходи у сфері поводження з відходами на період 2016 – 2020 роки у розрізі суб'єктів господарювання Кіровоградської області наведено у **розділі VII Програми**.

4. Заходи з розвитку заповідної справи та формування регіональної екомережі

Заходи у сфері розвитку заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі на період 2016 – 2020 років наведено у **розділі VII Програми**. Виконання зазначених заходів передбачає: розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж території природно-заповідного фонду області; проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів; розчищення прибережної зони, реконструкція дамби, кріплення мокрого укосу дамби із застосуванням габіонів та протиерозійних геоматів, гнучке кріплення правого берега ставка парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"; здійснення заходів щодо збереження та відтворення природних екологічних систем, пов'язаних з діяльністю парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"; проведення наукових досліджень з метою внесення змін до "Переліку видів судинних рослин і тварин, які підлягають особливій охороні на території області"; наукові дослідження з виявлення та обґрунтування доцільності заповідання цінних природоохоронних територій.

5. Моніторинг довкілля

Система моніторингу довкілля Кіровоградської області (далі – обласна система моніторингу) – це система спостережень, збирання, оброблення, передавання, збереження та аналізу інформації про стан довкілля, прогнозування його змін і розроблення науковообґрунтованих рекомендацій для прийняття рішень про запобігання негативним змінам стану довкілля та дотримання екологічної безпеки. Обласна система моніторингу є складовою частиною державної системи моніторингу, яка, у свою чергу, є складовою частиною національної інформаційної інфраструктури, сумісної з аналогічними системами інших країн.

Обласна система моніторингу довкілля – це відкрита інформаційна система, пріоритетами функціонування якої є захист життєво важливих інтересів населення області; збереження природних екосистем; відведення кризових змін екологічного стану довкілля і запобігання надзвичайним екологічним ситуаціями.

Положення про систему моніторингу довкілля Кіровоградської області затверджене розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 21 січня 2014 року № 11-р .

Функціонування обласної системи моніторингу довкілля дозволяє:

- 1) оперативно контролювати стан параметрів довкілля, виявляти причини підвищення рівня забруднення та його вплив на стан здоров'я населення;
- 2) зменшити витрати на усі технологічні процеси з обробки даних про стан навколишнього природного середовища за рахунок комплексної інтерпретації екоданих і адресного розподілу результатів обробки усім зацікавленим організаціям;
- 3) підвищити надійність і мінімізацію втрат інформації за рахунок автоматизації та застосування математичних засобів обробки інформації;
- 4) запобігти можливим соціально-економічним збиткам довкіллю за рахунок оперативного виявлення перевищення санітарно-гігієнічних та екологічних норм і прогнозування можливості виникнення небезпечних випадків забруднення природного комплексу, попереджати їх шляхом видачі відповідної інформації споживачам для прийняття попереджувальних організаційно-технічних заходів.

Заходи щодо вдосконалення обласної системи моніторингу довкілля наведені у **розділі VII Програми**.

6. Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення

Основною метою екологічної освіти є формування екологічної культури окремих осіб і суспільства в цілому, формування навичок, фундаментальних екологічних знань, екологічного мислення і свідомості, що ґрунтуються на ставленні до природи як до унікальної цінності.

Серед заходів з екологічної освіти передбачено: проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів, інших заходів щодо пропаганди охорони довкілля, видання поліграфічної продукції

з екологічної тематики

З метою посилення просвітницької діяльності на виконання Указу Президента України "Про День довкілля" планується проведення заходів у рамках відзначення Всеукраїнського Дня довкілля.

Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення наведені у **розділі VII Програми**.

VI. КООРДИНАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

1. Організацію та виконання Програми, а також контроль за її виконанням забезпечує обласна державна адміністрація через департамент екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації.

На виконання поставлених завдань департамент екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації здійснює таку роботу:

1) щороку надає департаменту економічного розвитку і торгівлі та департаменту фінансів обласної державної адміністрації пропозиції щодо фінансування природоохоронних заходів, передбачених Програмою, для врахування їх у проектах програми економічного і соціального розвитку області та під час формування проекту обласного бюджету на наступний рік;

2) проводить відбір природоохоронних заходів та забезпечує подання в установленому порядку необхідних документів для їх фінансування з Державного фонду охорони навколишнього природного середовища та інших джерел;

3) координує діяльність місцевих органів виконавчої влади, територіальних органів міністерств і відомств України в області, підприємств, установ та організацій в забезпеченні виконання природоохоронних заходів, передбачених Програмою;

4) щороку узагальнює інформацію від відповідальних за реалізацію природоохоронних заходів і не пізніше 25 січня наступного за звітним роком інформує обласну державну адміністрацію і постійну комісію обласної ради з питань житлово-комунального господарства, будівництва та використання природних ресурсів.

2. Структурні підрозділи обласної державної адміністрації, територіальні органи міністерств і відомств України в області, районні державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, які визначені відповідальними за реалізацію природоохоронних заходів, передбачених Програмою, інформують департамент екології та природних ресурсів Кіровоградської обласної державної адміністрації про стан реалізації заходів Програми щороку до 15 липня та 15 грудня, починаючи з 2016 року.

**VII. Заходи щодо охорони навколишнього природного середовища
у Кіровоградській області**

№ з/п	Найменування заходів	Термін виконання заходу, роки	Виконавці	Джерела фінансування	Загальна вартість, тис. грн.	Потреба на 2016-2020 роки, тис. грн.	Орієнтовний обсяг фінансування (вартість) за роками, тис. грн.					Очікуваний результат
							2016	2017	2018	2019	2020	

Охорона атмосферного повітря

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Реконструкція газоочисного обладнання третього ступеня ТОП 1, 2	2016-2018	ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	Власні кошти підприємства	142593,9	142593,9	7531,3	47531,3	87531,3	0	0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
2.	Реконструкція аспіраційних систем відділення крупного та середнього подрібнення	2016-2020	ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	Власні кошти підприємства	101783,4	101783,4	1873,2	15873,2	13097,1	13097,1	57842,8	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
3.	Реконструкція аспіраційних систем відмітки 17 м	2016-2017	ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	Власні кошти підприємства	50383,8	50383,8	5191,9	45191,9	0	0	0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
4.	Реконструкція газоочисного обладнання сушильних барабанів № 1-2	2019-2020	ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	Власні кошти підприємства	54 000,0	54 000,0	0	0	0	27000,0	27000,0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
5.	Улаштування системи витяжної	2016-2017	ПрАТ "Гідросила АПМ",	Власні кошти підприємства	180,0	180,0	90,0	90,0	0	0	0	Зменшення викидів забруднюю-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	вентиляції 2-го поверху МСК-3		ТОВ "Ромкор"									чих речовин в атмосферне повітря
6.	Улаштування витяжної вентиляції центральної заводської лабораторії	2016-2017	ПрАТ "Гідросила АПМ", ТОВ "Ромкор"	Власні кошти підприємства	224,0	224,0	112,0	112,0	0	0	0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
7.	Реконструкція системи витяжної вентиляції на зварювальних постах ПКЗМ	2016-2017	ПАТ "Червона зірка", ТОВ "Ромкор"	Власні кошти підприємства	250,0	250,0	125,0	125,0	0	0	0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
8.	Заміна УОГ на високотехнологічне обладнання ПУ 4 000	2016-2020	ПАТ "Гідросила"	Власні кошти підприємства	85,0	85,0	17,0	17,0	17,0	17,0	17,0	Зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря
ВСЬОГО				Власні кошти підприємства	349500,1	349500,1	14940,4	108940,4	100645,4	40 114,1	84 859,8	
РАЗОМ				Власні кошти підприємства	349 500,1	349500,1	14940,4	108940,4	100645,4	40114,1	84859,8	
Охорона водних ресурсів												
9.	Заходи з підтримання санітарного стану річок	2016-2020	Кіровоградська міська рада	Місцевий бюджет	1200,0	1200,0	300,0	300,0	200,0	200,0	200,0	Поліпшення екологічного стану річок
10.	Реконструкція каналізаційних очисних споруд в	2016	Департаменти екології та природних ресурсів	Державний бюджет	10254,5	4240,6	4240,6	0	0	0	0	Поліпшення екологічного стану річки Дніпро у

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	м.Світловодську Кіровоградської області. Коригування		облдержад- міністрації, ОКВП "Дніпро- Кіровоград"									результаті впровадження екологічно безпечної технології очищення стічних вод
11.	Реконструкція системи водовідведення сирого осаду та надлишково активного мулу з впроваджен- ням технології інтенсифікації процесу обез- воднення осаду на мулових майданчиках Марто- Іванівських очисних споруд	2016	Департамент екології та природних ресурсів облдержад- міністрації, ОКВП " "Дніпро- Кіровоград"	Державний бюджет	4823,9	4794,8	4794,8	0	0	0	0	Отримання осаду, придатного до подальшої переробки та утилізації
12.	Реконструкція цеху механіч- ного зневоднен- ня осаду очис- них споруд каналізації м. Кіровограда	2016- 2017	Департамент екології та природних ресурсів облдержад- міністрації, ОКВП "Дніпро- Кіровоград"	Державний бюджет	53328,3	53009,3	29124,2	23885,1	0	0	0	Впроваджен- ня системи утилізації осаду на очисних спорудах м. Кіровогра- да
13.	Регулювання русла річки Інгулець на пропуск витрат води 20 куб.м/с	2016- 2020	Кіровоград- ське обласне управління водних ресурсів, департамент екології та	Державний бюджет	24900,0	24620,0	5000,0	5000,0	5000,0	5000,0	4620,0	Екологічне оздоровлення та регулювання русла річки Інгулець, захист від

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
			природних ресурсів облдержадміністрації									підтоплення 4 населених пунктів
14.	Розчищення русла річки Інгул на ділянці від мосту по вул. Кірова до гирла р. Сугоклея в м. Кіровограді	2016-2020	Кіровоградське обласне управління водних ресурсів, департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Державний бюджет	10758,2	6699,4	1699,4	1500,0	1500,0	1000,0	1000,0	Розчищення та регулювання русла річка Інгул, захист від підтоплення садиб у м.Кіровограді
15.	Розчистка і регулювання русла р. Сугоклея в районі Масляниківки від ставка в парку Перемоги до злиття з р. Інгул	2016-2018	Кіровоградське обласне управління водних ресурсів, департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Державний бюджет	3537,0	3507,0	1507,0	1000,0	1000,0	0	0	Розчищення та регулювання русла річка Сугоклея, захист від підтоплення садиб у м.Кіровограді
16.	Встановлення меж прибережних смуг та створення водоохоронних зон	2016-2020	Вільшанська райдержадміністрація, органи місцевого самоврядування	Місцеві бюджети	450,0	450,0	90,0	90,0	90,0	90,0	90,0	Запобігання забрудненню та замуленню річок
17.	Реконструкція очисних споруд м. Бобринець	2017-2020	Бобринецька міська рада	Державний бюджет	12 067,4	12067,4	0	3 000,0	3 000,0	3 000,0	3 067,4	Поліпшення якості очистки стічних вод
18.	Реконструкція об'єкта	2016	ДП "Дирекція Криворізького	Державний бюджет	15 000,0	15 000,0	15 000,0	0	0	0	0	Безперебійне водовідве-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	"Підвідні мережі напірної каналізації від КНС "№ 1 (мікрорайонів № 4,5,6,7) до ГКНС промислової площадки КГЗКОР" у м.Долинська, Кіровоградської області		гірничо-збагачувального комбінату окислених руд"									дення м. Долинська
19.	Модернізація вузла зневоднення осаду установки очистки шахтних вод	2016-2019	Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	1700,0	1700,0	100,0	200,0	500,0	900,0	0	Підвищення ефективності очищення шахтних вод
20.	Модернізація насосного обладнання установки очистки шахтних вод	2017-2019	Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	5000,0	5000,0	0	1000,0	2000,0	2000,0	0	Підвищення ефективності очищення шахтних вод
21.	Реконструкція установки очистки шахтних вод	2017-2020	Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Державний бюджет	38400,0	38400,0	0	9600,0	9600,0	9600,0	9600,0	Зменшення скидів хімічних та радіоактивних речовин в р. Інгул
22.	"Реконструкція очисних споруд смт Новгородка, Новгородківського району, Кіровоградської області" (Корегування	2016	Новгородківська райдержадміністрація, департамент екології та природних ресурсів	Місцевий бюджет	320,0	320,0	320,0					Добудова та введення в експлуатацію очисних споруд, що поліпшить екологічний стан

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	робочого проекту)		облдержад-міністрації									р.Кам'янка
23.	Реконструкція очисних споруд смт Онуфріївка	2016	Онуфріївська райдержад-міністрація,	Державний бюджет	2600,0	2340,0	2340,0	0	0	0	0	Поліпшення екологічного стану річки Дніпро
				Місцевий бюджет		260,0	260,0	0	0	0	0	
				Всього		2600,0	2600,0	0	0	0	0	
24.	Реконструкція очисних споруд продуктивністю 4200куб.м/добу, ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	2016-2020	ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат"	Власні кошти підприємства	15 000,0	15 000,0	3 500,0	4 000,0	2 500,0	2 000,0	3 000,0	Поліпшення очистки стічних вод
ВСЬОГО				Державний бюджет	199339,3	164678,5	63706,0	43985,1	20100,0	18600,0	18287,4	
				Місцевий бюджет		2230,0	970,0	390,0	290,0	290,0	290,0	
				Власні кошти підприємства		21700,0	3600,0	5200,0	5000,0	4900,0	3000,0	
РАЗОМ						188 608,5	68276,0	49 575,1	25 390	23 790	21 577,4	
Поводження з відходами												
25.	Проектні роботи по будівництву, встановленню сортувальної лінії відходів (м.Кіровоград)	2017	ТОВ "КАТП-1128", м.Кіровоград	Власні кошти підприємства	100,00	100,0	0	100,0	0	0	0	Введення системи роздільного збору побутових відходів та його сортування
26.	Будівельно-монтажні роботи по	2018	ТОВ "КАТП-1128", м.Кіровоград	Власні кошти підприємства	1 750,0	1 750,0	0	0	1 750,0	0	0	Введення системи роздільного

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	встановленню сортувальної лінії, м.Кіровоград											збору побутових відходів та його сортування
27.	Забезпечення безпечної експлуатації хвостосховища у балці "Щерба- ківська" ГМЗ ДП "Схід ГЗК"	2016- 2020	Гідромета- лургійний завод ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	2 500,0	2 500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	Поліпшення екологічного стану регіону
28.	Реконструкція, ремонт об'єктів поводження з відходами, утилізація відходів на Смолінській шахті ДП Схід ГЗК"	2016- 2020	Смолінська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	525,0	525,0	105,0	105,0	105,0	105,0	105,0	Поліпшення екологічного стану регіону
ВСЬОГО				Власні кошти підприємства	4 875,0	4 875,0	605,0	705,0	2355,0	605,0	60,0	
РАЗОМ				Власні кошти підприємства		4 875,0	605,0	705,0	2355,0	605,0	605,0	
Розвиток заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі												
29.	Розроблення проектів землеустрою з організації та встановлення меж території природно- заповідного	2016- 2017	Кіровоградсь ка міська рада	Місцевий бюджет	100,0	100,0	50,0	50,0	0	0		Збереження природно- заповідного фонду області

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	фонду області											
30.	Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"	2016-2020	Департамент культури, туризму та культурної спадщини облдержадміністрації, департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Обласний бюджет	1145,4	500,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	Відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття шляхом збереження цінної дубової алеї
31.	Розчищення прибережної зони, реконструкція дамби, кріплення мокрого укусу дамби із застосуванням габіонів та протиерозійних геоматів, гнучке кріплення правого берега ставка парку-пам'ятки	2016-2017	Департамент культури, туризму та культурної спадщини облдержадміністрації, департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Державний бюджет	4623,6	4423,6	2453,5	1970,1	0	0	0	Збереження парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення
				Обласний бюджет		200,0	100,0	100,0	0	0	0	
				всього		4623,6	2553,5	2070,1	0	0	0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення "Хутір Надія"											
32.	Наукові дослідження з виявлення та обґрунтування доцільності заповідання цінних природоохоронних територій	2016-2020	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Обласний бюджет	300,0	300,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	Розширення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області
33.	Проведення наукових досліджень з метою внесення змін до "Переліку видів судинних рослин і тварин, які підлягають особливій охороні на території області"	2016	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Обласний бюджет	85,0	85,0	85,0	0	0	0	0	Уточнення та розширення переліку видів судинних рослин і тварин, які підлягають особливій охороні на території області
34.	Проведення наукових досліджень з метою внесення змін до "Переліку видів судинних рослин і	2016	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Обласний бюджет	85,0	50,0	50,0	0	0	0	0	Уточнення та розширення переліку видів червонокнижних рослин, які

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	тварин, занесених до Червоної книги України, які поширені на території Кіровоградської області і підлягають особливій охороні											підлягають особливій охороні на території області
ВСЬОГО				Державний бюджет	6339,0	4423,6	2453,5	1970,1	0	0	0	
				Обласний бюджет		1135,0	395,0	260,0	160,0	160,0	160,0	
				Місцевий бюджет		100,0	50,0	50,0	0	0	0	
РАЗОМ						5658,6	2898,5	2 280,1	160,0	160,0	160,0	
Вдосконалення системи моніторингу довкілля												
35.	Моніторинг атмосферного повітря санітарно-захисної зони та зони спостереження Інгульської шахти ДП "Схід ГЗК"	2016 - 2020	Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	1850,0	1850,0	300,0	350,0	400,0	400,0	400,0	Додержання вимог норм радіаційної безпеки. Інформування населення про стан атмосферного повітря
36.	Здійснення радіаційно-екологічного моніторингу об'єктів навколишнього середовища в	2016 - 2020	Гідрометалу ргійний завод, Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	1 000,0	1000,0	200,0	200,0	200,0	200,0	200,0	Додержання вимог норм радіаційної безпеки. Інформування населення про стан

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	санітарно - захисній зоні та зоні спостереження хвостосховища Інгульської шахти ДП "Схід ГЗК"											атмосферного повітря
37.	Здійснення моніторингу підземних та поверхневих вод навколо хвостосховища Інгульської шахти ДП "Схід ГЗК"	2016 - 2020	Гідрометалу ргійний завод, Інгульська шахта ДП "Схід ГЗК"	Власні кошти підприємства	2 500,0	2 500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	500,0	Додержання вимог норм радіаційної безпеки. Інформування населення про стан водних ресурсів
38.	Забезпечення функціонування державної системи моніторингу довкілля на території Кіровоградської області	2016 - 2020	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації	Обласний бюджет	275,0	250,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	Створення інформаційної бази функціонування системи моніторингу довкілля
				Місцевий бюджет		25,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	
				Всього		275,0	55,0	55,0	55,0	55,0	55,0	
ВСЬОГО				Обласний бюджет	5625,0	250,0	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0	
				Місцевий бюджет		25,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	
				Власні кошти підприємства		5350,0	1000,0	1050,0	1100,0	1100,0	1100,0	
РАЗОМ						5 625,0	1055,0	1105,0	1 155,0	1 155,0	1 155,0	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Екологічна освіта, виховання та інформування населення												
39.	Проведення науково-практичних конференцій і семінарів, організація виставок, конкурсів та інших заходів щодо пропаганди охорони довкілля.	2016-2020	Департамент культури, туризму та культурної спадщини облдержадміністрації, райдержадміністрації, міськвиконкоми	Обласний бюджет Місцевий бюджет всього	210,0	160,0 50,0 210,0	40,0 10,0 50,0	30,0 10,0 40,0	30,0 10,0 40,0	30,0 10,0 40,0	30,0 10,0 40,0	Пропаганда екологічних знань серед населення області
40.	Видання поліграфічної продукції, з екологічної тематики	2017-2020	департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, райдержадміністрації, міськвиконкоми	Обласний бюджет	120,0	120,0	0	30,0	30,0	30,0	30,0	Поширення екологічних знань серед населення регіону
41.	Проведення Дня Довкілля	2016-2020	Департамент екології та природних ресурсів облдержадміністрації, райдержадміністрації, органи місцевого самоврядування, структурні	Обласний бюджет Місцевий бюджет всього	750,0	500,0 250,0 750,0	100,0 50,0 150,0	100,0 50,0 150,0	100,0 50,0 150,0	100,0 50,0 150,0	100,0 50,0 150,0	Поліпшення стану довкілля шляхом проведення заходів з озеленення, благоустрою поширення екологічних знань

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
			підрозділи облдержадміністрації (за згодою), громадські організації									
42.	Видання екологічного паспорта Кіровоградської області та Регіональної доповіді про стан наколишнього природного середовища Кіровоградської області	2016-2020	Департамент екології та природних ресурсів обласної державної адміністрації	Обласний бюджет	300,0	300,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	Проведення наукових досліджень з метою прийняття управлінських рішень та формування екологічної стратегії розвитку області
ВСЬОГО				Обласний бюджет	1380	1080,0	200,0	220,0	220,0	220,0	220,	
				Місцевий бюджет		300,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	
РАЗОМ						1380,0	260,0	280,0	280,0	280,0	280,0	

ПОКАЗНИКИ ПРОДУКТУ ПРОГРАМИ

№ з/п	Назва показника	Одиниця виміру	Вихідні дані на початок дії Програми	Виконання програми за роками					Усього за період дії Програми (або до кінця дії Програми)
				2016	2017	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Охорона атмосферного повітря									
1.	Кількість проведених заходів по зменшенню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря підприємствами - основними забруднювачами повітря	Одиниць	0	7	7	3	3	3	23
Охорона водних ресурсів									
2.	Кількість проведених заходів із реконструкції та ремонту каналізаційних очисних споруд і мереж	одиниць	4	7	5	5	5	3	25
3.	Заходи з підтримання санітарного стану річок та встановлення меж прибережних захисних смуг і створення водоохоронних зон	одиниць	0	5	5	5	4	4	23

Поводження з відходами									
4.	Кількість об'єктів поводження з відходами, на яких проведено реконструкцію, ремонт	одиниць	0	2	2	3	2	2	11
5.	Кількість проведених проектно-будівельних робіт	одиниць	0	0	1	0	0	0	1
Розвитку заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі									
6.	Кількість розроблених проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно – заповідного фонду області	одиниць	3	1	1	0	0	0	2
7.	Кількість проведених заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів	одиниць	1	2	2	1	1	1	7
8.	Кількість проведених наукових досліджень з метою збереження та відтворення цінних природних територій	одиниць	221	2	1	1	1	1	6
Вдосконалення системи моніторингу довкілля									
9.	Кількість суб'єктів моніторингу довкілля, які будуть забезпеченні засобами аналітичного контролю	одиниць	8	1	1	1	1	1	5

10.	Кількість заходів, які будуть здійснюватися суб'єктами моніторингу	одиниць	3	3	3	3	3	3	15
Екологічної освіти, виховання та інформування населення									
11.	Кількість заходів з пропаганди охорони навколишнього середовища	одиниць		5	5	5	5	5	25
12..	Кількість виданої поліграфічної та рекламної продукції з екологічної тематики	одиниць		1000	1000	1000	1000	1000	5 000
13..	Кількість проведених заходів до Дня довкілля	одиниць		6	6	6	6	6	30
ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОГРАМИ									
Охорона атмосферного повітря									
1.	Середня вартість проведення одного заходу щодо зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря	тис. грн.	0	2 134,0	15563,0	33548,0	13371,0	28286,0	
Охорона водних ресурсів									
2.	Середні витрати на проведення одного заходу із реконструкції та ремонту каналізаційних очисних споруд і мереж та підтримання	тис. грн.		5 690,0	4958,0	2539,0	2643,0	3082,0	

	санітарного стану річок								
Поводження з відходами									
3.	Середні витрати на проведення реконструкції, ремонту об'єктів поводження з відходами та проведення проектно-будівельних робіт	тис. грн.		303,0	235,0	785,0	303,0	303,0	
Розвиток заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі									
4.	Середня вартість розроблення одного проекту землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду області	тис. грн.		50,0	50,0	0,0	0,0	0,0	
5.	Вартість проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню природних комплексів	тис. грн.		1327,0	1085,0	100,0	100,0	100,0	
6.	Вартість проведення одного наукового дослідження з метою збереження та відтворення цінних природних комплексів	тис. грн.		98,0	60,0	60,0	60,0	60,0	

Вдосконалення системи моніторингу довкілля									
7.	Середні витрати на забезпечення засобами аналітичного контролю одного суб'єкта моніторингу довкілля	тис. грн.		55,0	55,0	55,0	55,0	55,0	
8.	Середні витрати на один захід, який будуть здійснювати суб'єкти моніторингу	тис.грн.		333,0	350,0	367,0	367,0	367,0	
Екологічна освіта, виховання та інформування населення									
9.	Середні витрати на проведення одного заходу з пропаганди охорони навколишнього середовища	тис. грн.		10,0	8,0	8,0	8,0	8,0	
10.	Середні витрати на видання одного примірника поліграфічної та рекламної продукції з екологічної тематики	тис. грн.		0,06	0,09	0,09	0,09	0,09	
11.	Середня вартість проведення одного заходу до Дня довкілля	тис. грн.		25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ПРОГРАМИ									
Охорона атмосферного повітря									
1.	Зменшення викидів забруднюючих	Мг/куб.м		10	10	10	10	10	50

	речовин на ТОВ "Побужський феронікелевий комбінат" порівняно до обсягів викидів 2014 року								
2.	Зменшення викидів забруднюючих речовин на ПрАТ "Гідросила" порівняно до обсягів викидів 2014 року	тонн		5	5	5	5	5	25
3.	Зменшення викидів забруднюючих речовин на ПАТ "Червона Зірка" порівняно до обсягів викидів 2014 року	тонн		7	7	0	0	0	14
4.	Зменшення викидів забруднюючих речовин на ПАТ "Гідросила" порівняно до обсягів викидів 2014 року	тонн		5	5	5	5	5	25
Охорона водних ресурсів									
5.	Питома вага реконструйованих очисних споруд і каналізаційних мереж до їх кількості, яка передбачена програмою	відсотки		36,2	26,3	13,5	12,3	11,4	100

Поводження з відходами									
6.	Питома вага проведених робіт з будівництва сортувальної лінії відхоів (м. Кіровоград) до загальної потреби, передбаченої Програмою	відсотки		0	100	0	0	0	100
7.	Питома вага проведених робіт на ДП "Схід ГЗК" до загальної потреби, передбаченої Програмою	відсотки		20	20	20	20	20	100
Розвиток заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі									
8.	Відсоток розроблених проектів землеустрою з організації та встановлення меж територій природно-заповідного фонду області до їх потреби, передбаченої Програмою	відсотки		50	50	0	0	0	100
9.	Питома вага здійснених спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищенню чи пошкодженню	відсотки		51	42	2	2	2	100

	природних комплексів до загальної потреби, передбаченої програмою								
10.	Питома вага проведених наукових досліджень з метою збереження та відтворення цінних природних комплексів до загальної потреби, передбаченої Програмою	відсотки		44	14	14	14	14	100
Вдосконалення системи моніторингу довкілля									
11.	Питома вага заходів, які будуть здійснені суб'єктами моніторингу до потреби, передбаченої Програмою	відсотки		18	19	21	21	21	100
12.	Питома вага забезпечення засобами аналітичного контролю служб спостережень суб'єктів моніторингу довкілля до потреби, передбаченої Програмою	відсотки		20	20	20	20	20	100
Екологічна освіта, виховання та інформування населення									
13.	Питома вага проведених заходів з пропаганди охорони	відсотки		24	19	19	19	19	100

	навколишнього середовища до загальної потреби, передбаченої Програмою								
14.	Питома вага виданої поліграфічної та рекламної продукції з екологічної тематики до загальної потреби, передбаченої Програмою	відсотки		0	25	25	25	25	100
15.	Питома вага проведених заходів в рамках Дня довкілля до загальної потреби, передбаченої Програмою	відсотки		20	20	20	20	20	100

Додаток 2
до Програми
(розділ IV)

Загальний обсяг витрат на реалізацію заходів Програми

№ з/п	Найменування заходів	Джерела фінансування, тис. грн.	Потреба на 2016 – 2020 роки, тис. грн.	За роками				
				2016	2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Заходи з охорони атмосферного повітря	Власні кошти підприємств	349500,1	14 940,4	108 940,4	100 645,4	40 114,1	84 859,8
2.	Заходи з охорони водних ресурсів	Державний бюджет	164 678,5	63 706	43 985,1	20 100	18 600	18 287,4
		Місцевий бюджет	2230	970	390	290	290	290
		Власні кошти підприємства	21 700	3 600	5 200	5 000	4 900	3 000
		Всього	188 608,5	68 276,0	49 575,1	25 390,0	23 790,0	21 577,4
3.	Заходи з питань поводження з відходами	Власні кошти підприємства	4875	605	705	2355	605	605
4.	Заходи з розвитку заповідної справи та формування регіональної екологічної мережі	Державний бюджет	4 423,6	2 453,5	1 970,1	0	0	0
		Обласний бюджет	1 135	395	260	160	160	160
		Місцевий бюджет	100	50	50	0	0	0
		Всього	5658,6	2898,5	2 280,1	160	160	160

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5.	Заходи щодо вдосконалення системи моніторингу довкілля	Обласний бюджет	250	50	50	50	50	50
		Місцевий бюджет	25	5	5	5	5	5
		Власні кошти підприємств	5 350	1 000	1 050	1 100	1 100	1 100
		Всього	5625	1055	1105	1155	1155	1155
6.	Заходи з екологічної освіти, виховання та інформування населення	Обласний бюджет	1 080	200	220	220	220	220
		Місцевий бюджет	300	60	60	60	60	60
		Всього	1380	260	280	280	280	280
	ВСЬОГО	Державний бюджет	169102,1	66159,5	45955,2	20100	18600	18287,4
		Обласний бюджет	2465	645	530	430	430	430
		Місцевий бюджет	2655	1085	505	355	355	355
		Власні кошти підприємства	381425,1	20145,4	115895,4	109100,4	46719,1	89564,8
	РАЗОМ ЗА ПРОГРАМОЮ		555 647,2	88034,9	162 885,6	129 985,4	66 104,1	108 637,2

Примітка: обсяги коштів, які пропонується залучати на виконання Програми, підлягають уточненню під час затвердження місцевих бюджетів на відповідний рік (внесення змін до них), виходячи з їх фінансових можливостей.